

Kulturális folytonosság – Az Óvó- és Tanítóképzők Egyesülete első elnökének visszaemlékezései

Rosta István

professor emeritus

Absztrakt

Az egyesület első elnökének visszaemlékezései a kulturális képzés fejlődésének szellemében történtek, amit a Baján megalakult ÓTE (Óvó- és Tanítóképzők Egyesülete) azóta is képvisel. Ezekben a történeti emlékekben lépésről lépésre vezet minket végig a szerző a csöppet sem egyszerű, folyton változó, de annál inkább eredményesnek mondható úton.

Kulcsszavak: Óvó- és Tanítóképzők Egyesülete, tanítóképzők

1992 áprilisától két éven keresztül láttam el az Óvó- és Tanítóképzők Egyesületének elnöki feladatait, úgy mint e szervezet időrendben első elnöke. A két évnél hosszabb periódust azért nem vállaltam, mert akkoriban érkezett a befejezést megelőző időszakhoz a kandidátusi munkám, ami sok időt és energiát igényelt. Egyik feladatként azt vállaltam, hogy feldolgozom az elődegyesület történetét az 1889. évtől kezdődő és az 1940-es évek végéig terjedő időszakra vonatkozóan. Arra gondoltunk az 1992. évi első közgyűlésen, hogy egy jó értelemben vett szellemi-kulturális folytonosság hasznára válhat az új egyesületnek is. Ezekből a történeti emlékekből elevenítenék fel most néhány részletet.

Több mint egy évszázada, 1889. április 16-án az alapszabály elfogadásával létrejött a Tanítóképző-Intézeti Tanárok Országos Egyesülete. Századunk második felében, több évtizedes szünet után 1992-ben (szintén április hónapban) újra megindult a tanítóképzők egyesületi munka. Baján megalakult az Óvó- és Tanítóképzők Egyesülete az ÓTE. Az újjáalakult szervezetben az elnök megtisztelő kötelessége, hogy feltárja az évszázada működött elődök munkásságát.

A gyökerek visszanyúlnak egészen 1868-ig, Eötvös József híres népoktatási törvényéig.

„1886-ban a dévai tanári testület a *Magyar Tanítóképző* című közlőnyt megindította, a melynek felelős szerkesztője Hetey Gábor lett. El nem lehet tagadni, hogy ez a közlőny a tanítóképző tanárok közötti egyesülés eszméjének igen nagy szolgálatokat tett. (...) meg is történt az indítvány: alkossunk egyesületet. Ez a viszonyok éretlensége miatt nem történt meg azonnal; de azon élénk eszmecsere, a mely ezen lapban megindult, biztos előkészítője lett az ügynek.” (Magyar Tanítóképző, 1890, p. 469)

A *Magyar Tanítóképző* 1888. február 15-i számában ismét felvetették az egyesület eszméjét, majd 1888. augusztus 15-ére Losoncra közgyűlést terveztek, amely végül is 1889. április 14-től 17-ig teljesedett be. „1889. április 14-én virágvasárnapján kezdődött az állami tanítóképző tanárok emlékeztető gyűlése, a melynek legfontosabb eredménye az lett, hogy április 16-án 18 évi vajúdás után létrejött a Tanítóképző-Intézeti Tanárok Országos Egyesülete. A csaknem húsz intézmény küldöttsége megválasztotta a vezetőséget. Az ideiglenes tisztikar a következőképp alakított meg: elnök Péterfy Sándor, alelnök Hetey Gábor, titkár Nagy László, jegyző Felméry Albert, pénztárnok Zajzon Dénes.” (Magyar Tanítóképző, 1886, pp. 319–320)

Az 1889. április 16-án kelt egyesületi alapszabályt Péterfy Sándor elnök és Nagy László főtitkár írták alá. Az 1889. július 7-én történt alapszabályi jóváhagyás a miniszter helyettesítésében Berzeviczy Albert államtitkártól származik (Magyar Tanítóképző, 1890, p. 97).

„Ettől az időtől kezdve minden a tanítóképzésre vonatkozó, fontosabb kérdésben a közoktatási kormány az Egyesület meghallgatásával döntött.” (Szakál, 1934, p. 95). Az egyesület hivatalos lapja a *Magyar Tanítóképző* lett. Gróf Csáky Albin mint segítő társat üdvözölte az új országos egyesületet (Szakál, 1934, p. 103). Az egyesület működésének jelentős hatásairól tudunk 1912-ből, 1917-ből, 1920-ból, 1928-ból. Vagyis a dualista korban alakított egyesület több évtizeden át, még a két világháború közötti Magyarországon is eredményesen töltötte be hivatását.

A Tanítóképző-Intézeti Tanárok Országos Egyesülete az első közgyűlést 1890. augusztus 17-én, 18-án és 19-én tartotta meg. „...a tanítóképző tanárok az ország minden részéből és minden jellegű intézetéből mintegy hetvenen összegyűltek, valamint a tanfelügyelők és tanítók közül is többen megjelentek, a kik a tanítóképzést más téren és irányban, de lelkesen szolgálják vagy pártolják.” (Magyar Tanítóképző, 1890, p. 441). Az első közgyűlés helye az Akadémia képes terme volt. A reprezentatív helyiséget báró Eötvös Loránd akadémiai elnök az egyesületi elnökség kérésére adta át a közgyűlés céljaira. A kormányt Lévy Ferenc osztálytanácsos képviselte (Magyar Tanítóképző, 1890, p. 444).

Szakál János az 1934-ben megjelent magyar tanítóképzés-történeti munkájában a *Magyar Tanítóképző* periodika 47 megjelent kötetéről tesz említést. Ez az 1886 és 1933 közötti időszaknak felelne meg (Szakál, 1934, p. 103). (1933 éppen a csurgói tanítóképzés megszűnésének éve!) A kötetek azonban

természetesen 1933, 1934 után is megjelentek, egészen a folyóirat 1940-es évek második felében történt megszűnéséig, amikor nemcsak a folyóirat, hanem maga az egyesület is befejezte pályafutását, felszámolták, megszüntették.

A Tanítóképző-Intézeti Tanárok Országos Egyesületének 1896. évi IV. közgyűlésén (amelyet a kir. József-műegyetemen tartottak) tiszteletbeli egyesületi tagokká választották dr. Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztert, Zsilinszky Mihály államtitkárt és Fehér Ipoly pannonhalmi főapátot, „iskolaügyi életünk fenntisztelt kimagasló alakjait”. (Magyar Tanítóképző, 1896, p. 31).

Ebben az időben vetődött fel fokozottabban a tanítóképzés minőségi megújítása és tudományos szempontok szerinti további erősítése.

Dezső Lajos írta Sárospatakról 1896-ban a következőket: „Azt kell bizonyítanom, hogy nem kell attól tartani, mintha a magasabb képzettség akadályozná a tanítóképző tanárt »a népiskola völgyeibe« leszállásban.” Dezső idézettel illusztrált:

„Csekély tudásnál nincs veszélyesebb;

A Pieridák kútjából sokat

Meríts, vagy meg se izleld szent vizét!

Gyér kortyok abból elkábítanak

De bő ivás ismét kijózanít.”

(Pope S. Műbírálat (II. 15–19.)

(Magyar Tanítóképző, 1896, p. 15)

Hosszú kényszerű szünet után az 1989–1990-es rendszerváltás tette lehetővé, sőt szükségszerűvé hazánkban a civil szerveződések újrakezdését, működését. Az oktatáspolitikai változása, differenciálódása sok új szervezet igényét vetette fel. Ez érintette meg a pedagógusképző intézményeket is. 1992-ben az új vezetőség az alábbiak szerint alakult meg.

Elnök: Dr. Rosta István főigazgató 1992. április 4-től 1994. április 12-ig
(Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskola, Kaposvár)

Véghelyi Józsefné dr. tanszékvezető főiskolai docens, 1994. április 12-től (Budapesti Tanítóképző Főiskola),

Alelnök: Mihály Istvánné dr. főigazgató-helyettes (Brunszvik Teréz Óvóképző Főiskola, Szarvas)

Ügyvezető titkár: Dr. Eördögh Endre tanszékvezető főiskolai docens (Eötvös József Tanítóképző Főiskola, Baja)

Szaktanácsadó: Dr. Juhász Károly ny. főigazgató (Eötvös József Tanítóképző Főiskola, Baja)

Az Ellenőrző Bizottság elnöke: Dr. Lukács József tanszékvezető, főiskolai docens (Illyés Gyula Pedagógiai Főiskola, Szekszárd)

Irodalom

Magyar Tanítóképző, 1890. 5(1–10).

Magyar Tanítóképző, 1896. 11(1–10).

Szakál, J. (1934). *A magyar tanítóképzés története*. Hollósy János Könyvnyomtató.

Rosta, I.**Memoires about the
Association of Teacher Educators and Teacher Trainers**

The recollections of the first President of the Association were made in the spirit of the development of cultural education, which the ÓTE (Óvó- és Tanítóképzők Egyesülete), founded in Baja, has represented ever since. In these historical memoirs, the author takes us step by step along a path that is not easy, ever-changing but all the more fruitful

Keywords: Association of Teacher Educators and Teacher Trainers
